

GAZETA

55
Palatul Cultural
Arad

ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: Organ săptămânal de documentare
D. Str. Nicu Filipescu 30. - Telefon 699 Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN
ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

IRENDA STUDENTEASCĂ

și pân'acuma mare con-
la care a pus irenda
rească studențimea: și pe
in Ungaria, și pe cea ple-
acolo „la carte” din statele
soare. Legea de acuma-
a ministrului de culte
(cel ajuns apoi pe banca
ții pentru șperțuri luate
făgăduiri de slujbe, și
t, precum spunea sentința,
nilă) a dat putere minis-
de culte să facă oșteni
lași din toți tinerii dela
școlile, din cei dela țară
gimnaziilor leventi, din cei
ursurile secundare superi-
aviatori sportivi, din cei
politehnici și dela școlile
e superioare fabricanți de
și piloți, din cei dela
fabricanți de gaze, din
la drept husari, jandarmi
ție militară, iar pe dea-
din toți cei din statele
soare spioni în lege. A-
dupăcum arătam în altă
a numărului nostru de
a creat la politehnica din
besta un institut și o ca-
nouă de aviație. Iar la
sitate „Pazman”, după
e știe, s'a înființat un in-
de așa-zise studii minori-
minoritare numai din sta-
succesoare), despre care
atât în numărul trecut cu
din presa budapestană
în legătură cu șeful birou-
„studii” similare al par-
maghiar dela noi, și că
i-i s'ajute la refacerea
iei-Mari, nici mai mult
mai puțin.

ntarea acestui institut „mi-
nu-i un caz izolat.
10 Nov. ziarul „Pesti Hir-
anunțat că decanatul fa-
de drept din Dobrițin a
să 'nființeze sub condu-
lui Kovács Andor „un in-
pentru studierea stărilor
pt din ținuturile ocupate
statele succesoare”, in-
are, de altfel, exista em-
și pân'acum, de șapte
regi, ca „seminar al ches-
din statele succesoare și
tuturile ocupate”.
13 Nov. apoi, deputatul
Rakovszky a cerut în
ment ministrului de culte
ințeze asemenea institute
Universitățile ungurești,
ne specializându-le: pe
Dobrițin în chestii din
ia, pe cel dela Seghedin

„EMKE”

șterea societății „EMKE”.
Dar uituci mai suntem, Doam-
ne, și tare mai suntem proști
în bunătaea noastră valahă!
S'a putut adevărat uita așa de
repede ceea ce a fost „EMKE”
pentru românii robiți ai Ardea-
lului? S'a putut uita că epis-
copia ortodoxă maghiară —
copie a celei dela Haidudorog
— era să ia ființă din inițiativa
acestei „EMKE”? Că ordinul
căilor ferate ungurești din Ar-
deal ca să se maghiarizeze cu
de-a sila numele tuturor sluj-
bașilor de cale ferată din
Ardeal, s'a dat la cererea lui
„EMKE”? Că societatea acea-
sta zisă culturală s'a ocupat
sistematic cu maghiarizări de
nume? Că a împânzit Ardealul
cu tot felul de școli și institu-
ții de maghiarizare, având mi-
siunea să înființeze asemenea
așezământe 'n special în sa-
tele fără pui de ungur unde
statul nu putea pătrunde cu
școlile sale de stat, și apoi
să predeie statului școlile în-
ființate de ea? Că foarte cul-
turala societate s'a ocupat sis-
tematic cu colonizări de un-
guri în ținuturile românești,
urmărind să spargă masa va-
lahă și să lege etnicește Să-
cuimea cu Pusta? Că depe
urma ei avem ciangăi și să-
cui în Țara moșilor, că prin ea
'ncepuseră să se maghiarizeze
centre ca Baia de Criș, ca
Bradul, ca Blajul, și că ea a
fost aceea care plănua să
facă școli secundare ungurești
la Brad, la Baia de Criș, la
Câmpeni, la Blaj? Dar câte
nu-s aceste atentate încercate
de acest „al doilea Arpad cu-
ceritor de țară”, cum a fost
supranumită de-un ministru
unguresc! S'au uitat, se vede,
foarte, ca să rămână de min-
ciună vorba din bătrâni:
„Scripta manent”. Sunt arătate
foarte aceste isprăvi, cu sa-
dism și cinism asiatic, cu cifre
și date înfloritoare, în cele
două volume jubilar de-acum
un sfert de veac ale dirigu-
torului lui „EMKE” Sándor
Iosif, dar se vede că de geaba
slau scrise negru pe alb, și
de geaba s'au reproduș în
câteva rânduri în presa no-
astră. Ingăduitoare cum este
până la inconștiință, autorita-
tea românească a încuviințat
reînvierea infernalei „EMKE”

fără să se mai gândească la
trecutul ei, fără să-i ceară mă-
car schimbarea numelui, mul-
țumindu-se să alle că s'au
refușat în așa chip unele ar-
ficole din statute, ca să nu în-
frunte legile României între-
gite. Parcă, adevărat, în statute
constă un simbolcume „EMKE”!
Parcă statutele o să și le a-
târne de gât faimosul Șandor
Iosif și emkișii săi, când se
vor prezinta din nou poimâne
lunii ungurești din România
și de pretutindeni, ca să-i spu-
nă că se reîncepe acțiunea —
pe care toți turanicii o șliu
pe din afară fără s'o mai caute
'n statutele modificate ad u-
sum Valahorum — a societății
culturale și numai culturale
„EMKE”, a lui „Arpad al doi-
lea”!
Da, să nu mai vorbim de
biata reciprocitate! Povestea
aceea nu e mai bună nici ca po-
veste. Când „EMKE” poate să
re'nvie sub ceriul românesc cu
'ngăduire românească, drept
răspuns la câte asiatisme se
pot făptui în raiul hortist în
contra frajilor noștri, e curată
făfârnice să mai vorbim robi-
ților noștri fraji din Ungaria
de reciprocitate, de eventuali-
tatea măcar în intenție a unei
aplicări a legii talionului.

Puii de unguri dela Pâncota

Gazetele arădane „Erdélyi Hir-
lap” și „Aradi Közlöny” au pu-
blicat în fruntea numărului lor de
alaltăieri o ieremiadă cu sughi-
țuri despre un caz dela Pâncota,
care ar fi încă o dovadă strigă-
toare la ceri a tratamentului săi-
batic al ungarilor dela noi.
Cazul strigător la ceri se re-
zumă la atât: Dascălul neamț
dela secția germană a școlii de
stat din Pâncota n'a mai putut
răbda prozelitismul ce-l face prin-
tre copii svabi din sat școala
romano-catolică maghiară, și a
cerut revizoratului să constate că
sunt la școala ungurească câteva
zeci de copii germani, înscrși îm-
potriva legii. Revizoratul a anchet-
at, și gășind la școala maghiară
26 de pui de nemți, declarați
nemți de înșiși locui orii germani
ai statului, i-a trimis la școala
germană. S'a făcut apoi plângere
la inspectorat, și inspectoratul
școlar a hotărît că până la o
nouă anchetă copiii svabi vor pu-
tea să rămână la școala maghiară.
Așa!
Și totuși presa maghiară se
tângue și afățâ. Devine și asta un
obicei, când nu știi să-l faci pe
jelbarul mincinos să învețe minte.

Răvașe

Odată cu slărșitul toamnei, a
reapărut în presa budapestană
avertizările în contra excoicilor
cari fac colecte în numele căre-
unei societăți „patriotice”. Ince-
putul îl fac societățile „ardelene”
a „bărbaților ardeleni”, a „stu-
denților din Ardeal” și a „co-
munei stmbolice Hargitaváralja”
care e un sat pe hârtie — adevă-
t simbolice — al tuturor săcuilor
repatriați în Ungaria, plasând
în toate ziarele budapestane din
14 crt. o 'nștiințare către publi-
cul din Budapesta, să dea pe
mâna poliției pe cei ce cer su-
me în numele lor și nu au legi-
timitate dela or'una dintre ei.

E știut că studențimea dela
politehnica din Budapesta și
dela celelalte școli superioare
tehnice din Ungaria, învață să
fabrice și să conducă avioane,
având în scopul acesta ateliere
și un număr însemnat de aere-
dromuri. „Uj Magyarşág” anunță
acum, în n-rul din 13 crt., că
„aviația maghiară a ajuns la un
mare și însemnat rezultat”, în-
trucât se 'nființează acum de
câtră ministerele de culte și
comerț la politehnica din Buda-
pesta un institut și o catedră de
aerodinamică, puse sub cona-
cerea profesorului dr. Előd (sic)
Anderlik.

Încă un motiv deci, ca după
ungurii maltratează în chip
înămplat deunzi la Bătonia de
bieții români ce vreau să facă
studii teologice la București, să
lăsăm pe tineși maghiarii ac-
noi să plece cu ghiotura la ș-
dii tehnice la Budapesta. Ca să
ni se 'ntoarcă de acolo cu
oioane militare!

S'a împlini — la 13 Nov. —
încă un an, el 15-lea, de când
s'a ratificat de către parlamen-
tul unguresc tratatul de pace
dela Trianon. Ziarele budapestane
au publicat cu-acest prilej
apel al Ligii Revizioniste, ca să
se fiină 'n toate școlile cuvenite
de doli. Un alt apel l-a publi-
comunitatea izraelică, ca să
facă rugăciuni pentru Ungaria-
Mare în toate sinagogile și ș-
lile evreiești. E nostim acest
al comunității izraelice, în
toate celelalte autorități bis-
ceșii au neglijat de data asta
se alătura la apelul Ligii Re-
zioniste.

în chestii sârbești, pe cel dela
Cinci-Biserici în chestii croate,
pe cel dela Budapesta în chestii
cehoslovace. A mai cerut Ra-
kovszky, de astă dată nobilimii
ungurești, să imite dârnicia no-
bililor depe vremea lui Széche-
nyí, și să facă danii pe scama
acestor institute de studii mi-
noritare, adevărat de instigație și
spionaj.
Se vede bine din cele de mai
sus, că se începe o nouă epocă
a iredenței studențești ungu-
rești. Să luăm aminte, și să nu
ne mulțumim cu ceea ce îi va
opune studențimea noastră. E
vorba de spionaj și de alte ase-
menea lucruri, cari trebuiesc
de-aproape urmărite și de au-
toritatea românească.

Dela Staviski la „arta” maghiară

Izbucnirea afacerii Staviski a zădărnicit la timp un asalt unguresc asupra coruptibililor din Franța ce putea să dăuneze mult acțiunii antirevizioniste și raporturilor dintre Franța și Mica Înțelegere.

Cu mirosul ei cănesc, iredenta ungurească a ghicit repede cine-i la Paris omul care ar putea să o reabiliteze ntrucâtva după afacerea cu falsificările de bancnote franceze, și să-i găsească în lumea franceză unelte împotriva tratatului de pace. Cu prețul unei părți din desdăunările ce li se hotărâseră pentru moșiile expropriate de statele succesoare, jertfită în nădejdea că refăcându-se printr-o minune Ungaria-Mare își vor lua moșiile napoi, optanții unguri au pus mâna pe cel mai exocic dintre internaționalii găzduiți în Franța cea îndelung-răbdătoare, și au izbutit cu mijlocirea lui, cu grațiile pațachinelor maghiare și apoi cu iscusința ministrului anume trimis la Paris Khuen-Hedervary, să creeze un adevărat început de curent maghiarofil pe malurile Senei și în unele orașe franceze unde e puternică politica cosmopolită. Curentul acesta devenise atât de serios, încât și după izbucnirea afacerii Staviski a pus Ungaria în ochii francezilor într-o lumină la fel aceea în care li i-a înfățișat afacerea Windischgraetz, un număr destul de însemnat de francezi (nu contează că nu prea s-a de sânge) au continuat să-și afigureze dragostea de neprihănită Ungarie. Vizita de astă primăvară și de astă vară în Ungaria a echipelor de parlamentari francezi constituții după exemplul grupului Gower dela Londra în grup de parlamentari ungrofili, apoi vizitele gazetărești, doctoriești și ingineriești de astă toamnă la Budapesta, au fost

suficientă dovadă că efectele molumiei ungurești nu s'au sfârșit, și că primejdia era cu adevărat mare dacă afacerea Staviski nu izbucnea tocmai la timp.

Afacerea Staviski e acum, de-o săptămână, în dezbaterile publice a justiției. Nu ne îndoim că vor ieși la iveală multe legături ale ei cu iredenta ungurească, pentru că începuturile de destăinuire ce s'au făcut cu prilejul instrucției nu pot să rămână fără urmare. Deocamdată aflăm din desbaterile procesului un lucru interesant: că fiind vorba despre falimentul teatrului „Empire” în care era amestecat exocic Staviski, directorul acestui teatru, Hayotte, a declarat că falimentul lui „Empire” s'a datorit între altele și unui deficit de un milion de franci ce l-a avut cu opereta ungurească „Katinka”. (Cf. „Budapesti Hir-lap” din 1. Nov.)

Să reținem acest amănunt și să-l adăugăm la ceea ce se știe dela instrucție: la faptul că a fost audiată (era chiar vorbă într-o vreme să fie pusă sub urmărire) și artista unguroaică Zilali Iréne, faimoasa hetairă care l-a costat pe cineva dintre ai noștri cariera politică.

S'a dat adevărat asaltul pațachinesc al iredentei maghiare asupra Parisului în numele artei, cu piese și cu filme un-

rești pe cari exocic Staviski a fost destul de tâmpit ca să le finanțeze. Și dacă arta jocului din buric al unguroaicilor a avut la unii un oarecare efect (dovadă că unele dintre victime au ținut s'o admire și la Budapesta, fiindcă atunci nu pe seștia încă că are să se arate la expoziția biopolitică din capitala maghiară că 950 de mii dintre 8 milioane și jumătate de cetățeni ai raiului hortist sunt binecuvântați cu sfreanță, cu șancuri, cu blenoragie și cu celelalte certificate ale școlii pațachinești a patriotismului iredentist), în schimb arta în sine a Budapestei, faimoasele opere, faimoasele filme în fața cărora cad pe spate de admirație atâția, a dat faliment pe toată linia. Așa de mare faliment, încât singură „Katinka” l-a costat pe teatrul „Empire” un milion de franci!

E nostimă și edificatoare această destăinuire a lui Hayotte dela procesul afacerii Staviski. Să ia aminte la ea accia mai cu seamă, cari vreau să popularizeze și la noi arta și literatura fără Dumnezeu a Budapestei. Se cuvine să ia aminte la ea în primul rând Teatrul Național din București, despre care ni se spune că pune acum în scenă o asemenea piesă budapestană.

Un fals pus la punct

Universitatea din Budapesta, înființată acum un secol și jumătate, și-a sărbătorit precum se știe, în Septembrie crt., jubileul de... **trei sute de ani**, sub pretext că ar fi o continuare directă a universității înființată acum trei secole de mitropolitul primat Pazman la Tirnavia, în Slovacia apuseană. Și nu s'au mulțumit falsificatorii dela Bu-

dapesta cu atât. Ci sub pretextul falsului jubileu, au făcut o mare instigație revizionistă, după cum li-i cunoscut cetitorilor noștri.

Cehoslovacii au dat azi săptămâna un vrednic răspuns acestei falsificări și acestei instigații, sărbătorind la Tirnavia jubileul de trei sute de ani al adevăratei Universități, și arătând că a fost o Universitate slovacă cu limbă latină.

Dac'am ști și noi ne purtăm ca sârbi

„Uj Magyarság” din 8 crt. a publicat o știre vrednică în multe privințe de atenție. E vorba de pățania unui jitar din satul unguresc Bezedék, a lui Iosif Klieber, care pornind într-o dimineață beat peste câmp, s'a rătăcit peste granița sârbească, și fiind somat de grănicerii sârcești să se întoarcă în Ungaria, a început să-i injure și apoi să tragă după ei, așa că aceștia după-a fugit napoi peste graniță, s'au luat după el, l-au prins și l-au dus în Iugoslavia. Dupăcum a constatat ancheta autorității administrative - spune „Uj Magyarság” - paznicului de câmp nu i-ar fi fost permis să se apropie de hotar pe o rază de 100 de metri cu arma încărcată. Singura scuză a lui Klieber este, că după spusa martorilor oculari a fost cu desăvârșire beat, și are și unele semne de nebunie de pe urma rânii că-

pătată la cap în război.

Așa încheie „Uj Magyarság” fără un un singur cuvânt hulă la adresa sârbilor.

În schimb, amintiți-vă că în răzuri, ce instigații ni se sează nouă pentru fiecare încon de frontieră oricât de mică, cât se dovedește la anchetă a fost provocat de unguri.

E o constatare această care poate face la fiecare ocazie contra sârbilor nu vezi decât prilejuri din cale afară de ațătări sau minciuni bugetane, și anume pentru că lăvia i-a știut face pe încă dela Budapesta să-i știe de Despre noi, în schimb, tolerăm la infinit orice, să nu vezi în gazetele de zărar minciunile cele mai nice, cu cele mai bleștate instigații ce se pot închipi. Ne poate fi de învățăcacesta al jitarului Klieber.

Manifestări maghiare 'n Bucovina

Gazeta budapestană „Uj Magyarság” a arătat în n-rul din 6 Nov. că s'a deschis la Cernăuți, în sălile muzeului orașănesc, o expoziție de artă țărănească maghiară din Ardeal, a contesei Maria Bethlen, inaugurată de ministrul muncii și sănătății prof. Ioan Nistor. Primarul Cernăuților a salutat-o pe contesă ca luptătoare a apropierei între români și unguri. Expoziția a fost vizitată în special de ciangăii din satele bucovinene.

La știrea aceasta trebuie adaus că d-na Bethlen nu e tocmai o luptătoare a apropierei între români și maghiari. Expoziția cu care-a fost acum la Cernăuți, e aceeași expoziție pe care o poată aproape în fiecare an, și-anume de obicei în luna iredentistă a Sfântului Ștefan, dela Budapesta și prin alte orașe din Ungaria. S'ar chema

că face și acolo apropiere maghiară, fiindcă în ziare mănăști din Cluj s'a arătat câteva luni că arta dela d-nei Bethlen nu-i deloc parte săcuiască, iar în mare parte e artă luată dela Nici d-na Bethlen însă s'arată adevărul, ba totuși mistifică, și nici vizitator maghiari ai expoziției sale nu ccea se înflăcărează fiindcă gânde la arta țărănimii va-

De altfel mai e ceva de gat la cele de mai sus. Bethlen nu s'a dus la Cluj din prea mare zel de luptă a apropierei româno-maghiare cu un scop cu totul opus. „Budapesti Hir-lap” ne informează că în n-rul din 8 Nov. sărbătorit tocmai atunci și jumătate de când s'au ciangăii 'n Bucovina.

Cuprinsul, mijloacele și scopul revizuirii ungare

III.

de Alexandru Olteanu

Ungaria mai susține că frontierele trianonice nu ar corespunde liniei ce desparte masele compacte românești de cele ungare. Pe acest motiv cere să-i restituim regiunile dela granița de Vest până la Piatra Craiului fără nicio condițiune, iar în restul Ardealului să se ordone un plebiscit.

Probabil că limitele etnice româno-ungare au suferit oarecare modificări în cursul dominațiunii milenare, conform intereselor și persecuțiunilor politice. Se poate însă spune că granițele trianonice, în general, încercuiesc acel teritoriu pe care românii erau așezați în secolul al IX-lea, la venirea ungarilor, și unde până astăzi și-au păstrat majoritatea.

„Nu trebuie să credem — scrie d. Francisc Eckhart, profesor de istorie națională la Universitatea

din Budapesta — că descălăcătorii unguri au împopulat toată toată Ungaria de odinioară. Teritoriul împopulat de ei era aproape identic cu teritoriul la care a fost redusă Ungaria cu o mie de ani mai târziu, prin efectul Tratatului dela Trianon”.¹⁾

În secolul al XIII-lea numărul lor a fost atât de mare încât cele trei națiuni ale Ardealului au fost nevoite să ia măsuri preventive, iar la 1437 a încheiată contra românilor uniunea celor trei națiuni.²⁾

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea din cele 135,000 de familii ardeleni 81,000 sunt români.

¹⁾ Francisc Eckhart: Magyarorszag története (Istoria Ungariei). Budapesta 1934, pag. 21.

²⁾ Alexandru Olteanu: O pagină tristă din istoria Ardealului.

În 1766 din 955,884 de locuitori ardeleni 561,176 (după Gottschling: 597,243) sunt români, față de 394,707 de locuitori de altă naționalitate. În cincizeci de ani această populație se dublează și în 1832 atinge cifra de 1,120,525 față de cei 736,350 locuitori de altă naționalitate. Iar în 1844 din populația totală de 2,143,310 români fac 1,290,970. Din aceștia 233.000 locuiesc pe pământul săsesc, 62,000 pe pământul secular și cam 1,000.000 în comitatele ungare, constituind 5/6-a parte din populația Ardealului.

Revoluția din 1848-49 a cauzat mari pierderi de oameni și a răsturnat raportul dintre diferitele naționalități. Deaceia în 1857 românii dețin 1,104,322 din cifra totală de 2,085,640 a populației Ardealului, față de 981,083 locuitori de altă naționalitate.

Dualismul a influențat mișcarea demografică din Ardeal și mai defavorabil pentru români. Numărul lor este redus prin persecuțiunile șoviniste, dar guvernele budapestane caută prin colonizări

și numiri de funcționari proveniți din Ungaria propriu zisă, să întărească elementul ungar. În 1890 populația Ardealului face 2,604,165 din cari 1,275,705 de altă naționalitate.³⁾

În 1900 românii din Ungaria ating cifra de 2,798,559 (făcând 16.6% din populația întreagă a Ungariei fără Croația și Slavonia), cu o majoritate absolută în județele Sălaj, Arad, Caraș-Severin, Alba de jos, Bistrița-Năsăud, Făgăraș, Hunedoara, Târnava Mică, Cluj, Sibiu, Solnoc Dobâca (jud. Someș de azi) și Turda Arieș, cu o majoritate relativă în județele Timiș, Brașov și Târnava-Mare, unde numărul lor este cam egal cu numărul germanilor.

În baza recensământului din 1900 dr. Adalbert Kenéz, pe acel timp funcționar la Institutul Statistic Ungar, iar astăzi deputat, autor al mai multor interpelări în

³⁾ Datele statistice de mai sus sunt luate din lucrarea „Poporajia Ardealului și simțul realității sociale-economice” a d-lui Petre Suciu. Cluj 1928. Ed. „Societatea de Măine”.

contra României, stabilește limitele etnice dintre români și unguri:

„Maghiarimea — scrie el — are colo de Piatra Craiului (Ardeal) abia deține 32% din populația totală. Trăiește compactă pe șes, până la cu o majoritate relativă, în Orient — până la Oradea. Există un teritoriu lingvistic colo de Piatra Craiului în țele Ciuc, Trei Scaune, cu o populație aproape ungară și în Mureș Turd majoritate relativă ungară însă are un contact imper cu celalalt teritoriu”.⁴⁾

După cunoscutele legi ale contelui Adalbert Kenéz, campania de maghiarizare în la apogeu. Politica ungară pustește mai cu seamă județele Sătmar, Sălaj, Arad și Timiș-Torontal, și împinge linia demarcațiunii între români și unguri mai

⁴⁾ Adalbert Kenéz: Magyarország népesedési statisztikája (Statistica demografică a Ungariei) Budapesta 1906.

Ceva ce nu s'a mai pomenit

Azi săptămâna au fost în Ungaria alte trei alegeri parțiale, la Csurgó, la Onod și la Enying, din pricină că justiția administrativă a anulat alegerile de astă primăvară, constatând că au fost făcute prin falsificări și feroare.

La Enying s'a ales din nou liderul Festetics, iar în celelalte două locuri candidații guvernului. Lupta a fost în special cumplită la Csurgó, în anonia, fiindcă a candidat acolo, sprijinit de toată opoziția, un om al fostului prim-ministru Bethlen. A fost de fapt o luptă între Gömbös și Bethlen, care a reintrat în luna aceasta cu toată puterea în arena politică, solidizându-se cu el toată opoziția.

Alegerea de la Csurgó, adevărul este că a fost acolo, a avut loc la 13 Nov. în discuția parlamentului, adusă de contele Gheorghe Apponyi. A fost un lucru pe care nu mai pomenim, întrucât interpelatorul a arătat lucruri urite. Intre altele, că Gömbös a lăsat să se scoată în discuție politica sa, în fața lui Bethlen, un pamflet ordinar, ba a pus pe beți din circumscripție să alegeze cu pietre o casă unde trăise Bethlen, apoi că agentul candidatului guvernamental terfelit tricolorul, umblând niște stegulețe pe cari era aplicată fotografia lui Gömbös în lucru oprit de lege.

Ca răspuns la arătările lui Apponyi, deputatul Sefcsik a spus că latifundiarul lui Bethlen și-au constrâns iobășii să voteze cu opoziția, și s'a făcut o mare agitație profesională. Sefcsik a mai spus apoi acest lucru mobil (il destăinuie „Uj Márság” din 14 Nov.), că **popa Zákány a refuzat să dea spovedanie deslegare nevestelor acelor cari au vo-**

lat cu candidatul guvernamental. Contele G. Széchenyi a întrerupt: „Asta nu se poate dovedi, fiindcă spovedania se face între patru ochi”. Sefcsik a replicat: „**Avem declarații dela mai multe temei cărora li s'a refuzat deslegarea.**”

Iată încă o inovație electorală unghurească, și mai oribilă decât aceea a preoților din Săcuime al partidului maghiar, cari, după cum e cunoscut celorlor noștri, au îndemnat pe nevestele din unele sale unde s'au făcut anul trecut alegeri comunale, să nu se culce cu soții lor dacă nu le promet sub jurământ că vor vota cu partidul maghiar. Față de monstruozițata preoților partidului grofesc dela noi, ceea ce au făcut preoții catolici din Ungaria ai protestantului Bethlen a fost culmea culmilor. Și mai au totuși instigatorii iredențiști din raiul hortismului obraz ca să vorbească de moralitatea din statele succesoare!

UN PARTID al românilor din Cehoslovacia

În localitatea Selo Slatina din Maramurușul cehoslovac s'a constituit zilele acestea partidul național al românilor, cuprinzând pe locuitorii din patru localități al acestei provincii, în număr de peste 15.000. Partidul românesc a fost afiliat partidului socialist-național ceh al d-lui Beneš, deci face parte din coaliția guvernamentală. Până acum românii din această provincie nu aveau nici o organizare politică și votau cu diverse partide.

CONFERINȚELE ANTIREVIZIONISTE dela Universitatea din București

În amfiteatrul „Spiru Haret” al Universității bucureștene s'a inaugurat luni cu mare solemnitate un ciclu de conferințe antirevizioniste, menit să lămurească studențimea românească în privința uneltirilor iredenței maghiare, și să fie totodată un răspuns prompt și la înălțime inițialivei celor dela Budapesta, cari, precum se știe, au înființat acum la Universitatea „Pázmány” un institut de așa-zise studii minoritare, în realitate o oficină de propagandă iredențistă.

Conferințele dela Universitatea din București, cărora le vor urma în scurtă vreme anunțatele conferințe antirevizioniste dela Universitatea din Cluj, vor fi ținute pe profesori dintre cei mai de seamă, în frunte cu d-nii Simion Mehedinți, Dragomir Hurmuzescu, Ion Petrovici, Marin Ștefănescu, Anibal Teodorescu, V. Vălcovici, etc.

Cuvântul d-lui Stelian Popescu

După decanul facultății a vorbit d. Stelian Popescu, președintele Ligii Antirevizioniste, spunând următoarele:

„Mulți dintre dv. vă veți fi întrebat, care este rostul conferințelor ce se deschid astăzi, și poate unii nici nu veți fi găsit explicația suficientă în lipsa unei documentări pe care tinerețea dv. o face necesară.

Mulți dintre dv., acum 20 de ani, nu erați născuți, sau erați în prea fragedă copilărie ca să vă puteți da seama de epoca pe care am trăit-o noi, cei mai bătrâni, de luptele pe cari le-am dus, de greutățile pe cari le-am îndurat ca să realizăm România tuturor români or.

Înainte de a învinge inamici seculari, a trebuit să ne învin-

gem pe noi înșine ca să putem lua calea care trebuia să ne ducă la izbândă. Țara era împărțită în două, din punct de vedere al hotărârii care trebuia luată, când s'a început marele război.

Solemnitatea inaugurării

Inițiativa conferinței, cea dela inaugurare, a fost ținută de profesorul de istorie a românilor C. C. Giurescu.

Inaugurarea conferințelor antirevizioniste a avut loc în fața unui public extrem de numeros, alcătuit din studenți și celălăteni.

A luat întâi cuvântul d. Dragomir Hurmuzescu, decanul facultății de științe, arătând că în fața alătur uneltiri ale revizionistilor, întâia Universitate a României nu putea rămânea nepăsătoare, nechemând studențimea românească să se înarmeze cu toate armele bune documentări în contra celor ce ne râvnesc țara fărăruță cu jertfe uriașe.

Unii voiam să mergem cu aliații noștri firești, acei cari au câștigat războiul; alții voiau să rămânem neutri sau în cel mai rău caz să mergem cu aceia cari au fost învinși. Se deslănțuiseră palimi mari între cele două tabere, dușmăni neasemuite; corupția germană luase proporții înspăimântătoare și asupra conștiinței naționale se exercitau presiuni ne mai pomenite. Scriitorii de valoare, unii refugiați la noi din cauza persecuției maghiare, fuseseră așa de im-

brobodiți, că lucrau în favoarea dușmanilor contra cărora trebuiau în mod fatal să lupte.

Sunt lucruri pe cari dv. nu le știți, nu ați avut de unde să le știți, tinerețea dv. neîngăduindu-vă până acum să le puteți afla, dar pe cari acum trebuie să le știți pentru că în ceasul de mare turburare prin care din nou trece lumea azi, să știți să vă orientați și să vă faceți o conștiință clară despre datorita pe care o avem cu foșii față de neamul nostru.

Dușmanii noștri stau la pândă, fac o propagandă din cele mai periculoase, în toate statele apusene, contra noastră, ponegrindu-ne, tăgăduindu-ne dreptul nostru, deși a fost consfințit prin tratate și câștigat prin sânge. Ei fac sacrificii enorme de bani ca să câștige intelectualitatea apuseană pentru revizuirea tratatelor; au înființat liga revizionistă în țara lor și în afară; au înființat cursuri de propagandă revizionistă la universitățile lor și duc luptă continuă ca să deslănțue un nou război din care cred că pot ieși cu răpirea pământului nostru strămoșesc.

În fața acestei atitudini, am înființat „Liga Antirevizionistă” al cărei scop este îndoit: pe de o parte să trezească conștiința națională, adormită din cauza unei literaturi bolnăvicioase și a unei propagande internaționaliste periculoase, iar pe de altă parte să lupte contra unui umanitarism rău înțeles, care ne face să fim toleranți până la inconștiință față de dușmanii noștri.

Conferințele cari se deschid azi, au scopul să vă atragă dv. i tinerilor, viitorii conducători a-

(Continuare în pag. IV-a)

este persecuțiuni justifică hore românilor ardeleni de a avea activitatea politică. Oficialitatea recurge la sistemul de mistificare prin clasificarea locuitorilor pe naționalități, după cunoașterea limbii ungare. Atunci s'a îndemnat scopul perfid al legii electorale care a impus cetățenilor cunoașterea limbii ungare pentru a se considera unghiuri veritabili.

Recensământul din 1910 a avut pe teritoriul realipit României 5.259.429 de locuitori, dintre cari 2.821.720 (decu majoritatea absolută) au fost români, 1.498.849 unguri, 577.683 germani și 182.897 evrei.

Recensământul făcut de statul român pe același teritoriu în 1923, după repatrierea a 197.035 unguri — a găsit o populație de 3.371.122 de locuitori, din cari 3.232.806 (86,9%) au fost români, 1.357.442 (24,7%) unguri, 108.833 (10,2%) germani și 203.121 evrei.

Conform datelor recente, românii au majoritate absolută în

judetele Alba, Arad, Bihor, Bistrița, Caraș-Severin, Cluj, Făgăraș, Hunedoara, Maramureș, Sălaj, Sătmăr, Sibiu, Someș, Târnava Mică și Turda. În județul Brașov împreună cu germanii fac 67,6%, în Târnava Mare 83,4%, iar în Timiș Torontal 76,7% din populația întreagă. Deci, ungurii dețin majoritatea absolută numai în județele Ciuc (cu o populație româno-germană de 10,6%), în Mureș (cu o populație româno-germană de 28,5%), în Odorhei (cu o populație româno-germană de 6,6%) și în Trei Scaune (cu o populație româno-germană de 25,10%).

Cifrele și constatarea infocatului revizionist Adalbert Kenéz nu au nevoie de niciun comentariu. Ele constituiesc un protest categoric împotriva planului revizionist.

Obiecțiunea că pe teritoriile realipite României populația nu ar fi fost consultată este tot atât de neînțeleasă. Majoritatea populației de aici și-a manifestat dorința de a se atașa României prin cele trei adunări naționale

cari au avut loc la Alba Iulia, Mediaș și Timișoara în anii 1918-1919.

Moțiunile votate de aceste adunări au exprimat dorința a 3.399.403 români și germani față de o infimă minoritate evreo-ungară de 1.681.746 de suflete.

Textele acestor moțiuni nu sunt susceptibile de nicio critică sau interpretare. „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească — spune moțiunea românească — adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1919, decretează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii, cu România”.

Din moțiunea votată de sași în adunarea ținută la Mediaș, în 8 Ianuarie 1919, reținem următoarele:

„Evenimentele mondiale au creat o situație nouă în regiunile unde sașii ardeleni, cu optate de ani în urmă, și-au fondat patria. Ferdinand Regele României prin decretul său din 27 Decem-

vrie 1918 și-a proclamat și și a extins domnia asupra acestor regiuni. Poporul cel mai numeros al Ardealului și al părților limitrofe din Ungaria a proclamat în a sa adunare națională din Alba-Iulia alipirea sa la România. Prin unirea Transilvaniei cu România și a părților ungurene locuite de români, se va crea un teritoriu compact a cărui unitate se întemeiază pe legături etnice. Având în vedere aceste tapte și convinși că aici s'a înfăptuit un eveniment de istorie mondială, poporul sas din Transilvania, bazându-se pe dreptul de autodeterminare al popoarelor, proclamă alipirea sa la Regatul României și trimite poporului român salutul său frățesc și urarea cordială să-și poată realiza idealurile naționale.”

„Perfect conștient de importanța hotărârii sale, poporul sas se consideră de astăzi înainte o parte a Imperiului Român, iar pe fiii și ficele sale drept cetățeni ai acestui stat. Roagă pe Dumnezeu să îndrepte spre bine și să binecuvânteze acest pas plin de răs-

pundere pe care a simțit că este obligat să-l facă.”¹⁾

Puțin mai târziu, șvabii din Banat, adunați la Timișoara în 10 August 1919, au votat următoarea moțiune:

„1. În numele tuturor șvabilor din Banat, declarăm că binele tuturor națiunilor din Banat îl așteptăm numai dela Banatul unitar, nedivizat și că un Banat desmembrat, cu granițe nenaturale, însemnează un dezastru economic pentru toate popoarele conlocuitoare, un motiv de certuri și nemulțumiri permanente, cari turbură pacea dorită. Deaceia dorim ca integritatea Banatului să fie păstrată.

2. Având în vedere că Timișoara, centrul vieții economice și sociale a Banatului, a fost alipită României, iar drepturile suverane ale M. S. Regelui României extinse și asupra Banatului, mai având în vedere că demonstrația

¹⁾ cf. Fr. Deutsch: Die Siebenbürger Sachsen in Vergangenheit und Gegenwart. Sibiu 1924. ppt 291-93.

Conferințele antirevizioniste dela Universitatea din București

(Continuare din pag. III-a)

neamului, atenția asupra drepturilor pe cari le avem, asupra dreptăților pe cari le-am înămpinat ca să le dobândim și asupra datoriei pe care o avem ca să fim la înălțimea predecesorilor dv. și să apărați aceea ce noi v'am câștigat!"

Cuvântul președintelui secției studențești a Ligii

D. N. Zagoicea, președintele secției studențești a Ligii Antirevizioniste, a arătat rolul ce i-a fost rezervat de irendenta maghiară studenților unguri în lupta 'n contra tratatului de pace, de-o parte ca agitatori ai cauzei maghiare în diferitele congrese internaționale studențești și-acum în urmăla Institutul de așa-zise studii minoritare dela Universitatea din Budapesta, iar de altă parte ca oșteni camuflați, ca brigăzi de levenți, ca fabricanți de gaze, cei dela chimie, în laboratoarele Universităților, și ca fabricanți de avioane și piloți, cei dela politehnică.

În urma celor arătate — a spus oratorul — se poate vedea destul de bine, care este

rolul ciclurilor de conferințe antirevizioniste, organizate în cadrul vieții universitare.

Ele au marele merit de a ține spre crearea unei opinii studențești antirevizioniste, bine informate și documentate, care să știe să răspundă cu energie și demnitate tuturor uneltirilor dușmanilor noștri.

Conferința d-lui prof. C. C. Giurescu

A urmat apoi conferința d-lui prof. C. C. Giurescu, intitulată „Revizionismul maghiar în lumina istoriei”.

Conferențiarul a examinat amănunțit teoria lui Roesler de care se leagă revizionistii dela Budapesta (teoria că românii nu-s aici dela Traian ci numai de prin secolul al 13-lea), apoi i-a opus o serie întreagă de contraargumente ungurești, începând cu afirmațiile Notarului anonim că ungurii ne-au găsit aici, și anume organizați în state românești și cu spicuri din diplomele maghiare anterioare secolului al 13-lea, în cari de-asemena suntem arătați ca băștinași ai acestor locuri.

Alt turneu al scriitorilor maghiari din Ardeal prin Ungaria

E știut din documentele ce le-am publicat cu câteva luni în urmă, că ministerul de culte unguresc a înființat la Budapesta un organ oficial — un comitet de scriitori și de reprezentanți ai ministerului — ca să mențină pe scriitorii unguri din statele succesoare sub influența Budapestei, subvenționându-i, publicându-le scrierile, plasându-le cărțile în Ungaria, și organizând turnee ale lor prin orașele din raiul histist.

Se țin deci lanț turneele acestor

scriitori la Budapesta. Acum o lună fuseseră la Budapesta și la Șopron serate ale scriitorilor maghiari din toate trei statele succesoare, iar acum sunt în turneu la Dobrișin, la Seghedin, la Ciaba, la Hodmezővásárhely, la Győr, la Kaposvár, la Pécs, la Mișcolț șapte scriitori din „Heliconul Ardelean”, contele Bánffy, contele Kemény, Aron Tamás, Iosif Nyirő, Francisc Szemlér, Carol Molter și Ladislau Tompa. Turneul durează dela 11 la 22 Nov.

dela Alba-Julia constituie o garanție că în viitorul nostru stat ne vom putea desvolta liber caracterul etnic și întrebuința limba noastră maternă, chiar și în viața politică, culturală, economică și socială, asigurându-ni-se astfel viitorul național, dorim că întregul Banat, unitar și nedivizat, să fie alipit Regatului României Mari.

3. Moțiunea de față se va comunica Conferinței de pace.”²⁾

Nu trepue să insist asupra tonului în care s'au redactat aceste moțiuni. Oricine se poate convinge la prima vedere că avem de a face cu hotărâri luate spontan, din dorința de libertate, ca un adevărat plebiscit de toate zilele. Deaceia a accentuat Scrisoarea Millierand:

²⁾ Compară textul publicat de Prof. Ion Lupăș: „Unitatea etnică a României față de revizionism”. Biblioteca Societății „Tinerimea Română”. București 1934 pp. 21-22.

„Delegația ungară își face, este adevărat, un argument din faptul că condițiunile păcii nu au prevăzut nicăeri plebiscit. Dacă Puterile Aliate și Asociate au crezut inutil de a recurge la o consultare populară de acest fel, nu a fost decât după ce au câștigat certitudinea că această consultare, chiar dacă ar fi înconjurată de garanții complexe de sinceritate, nu ar da rezultate diferite de acelea pe care le-a adus un studiu amănunțit al condițiunilor etnice ale Europei Centrale și ale năzuințelor naționale.”

Doctrina recentă este de perfect acord cu această unică interpretare rațională și logică a rostului consultației populare. Autorii contemporani preferă acest plebiscit spontan plebiscitului organizat, care după un război sângeros și într-o regiune în care asperitățile naționale sunt prea pronunțate, ar fi provocat turburări inutile.

Prorociriile d-nei Fraya

Se apropie Anul-Nou, deci se încep prevestirile. O prezicătoare din Paris care spune că a prevestit războiul mondial — madame Fraya — procește pentru anul ce vine următoarele:

Conflictul italo-abisinian va fi de scurtă durată; Mussolini, ajuns în acest an la culmea gloriei, se va strădui să încunjure o harță cu Anglia. Anglia va avea de altfel un an bun. Regele Gheorghe va sta probabil tot anul pe tron. Dacă mai apoi va veni pe tron prințul de Wales, va un fi domnitor excelent. În Germania nimic deosebit. În Franța guvernul Laval va fi de scurtă durată; va veni probabil un guvern de stânga; vor fi frecături cu Anglia, dar antanta cordială se va păstra. În Statele-Unite se va reveni din cauza alegerilor prezidențiale la măsuri economice moderate; de altfel fostul președinte Hoover (a cărui partidă a început să bată în alegerile dietale întâmplare în unele state în luna aceasta partidă lui Roosevelt), n'are sorți să mai revină în fruntea republicii. În India și poate că și pe granița dintre Rusia și Manciuria, vor fi turburări. În Europa vor continua temerile de război, dar război nu va fi. Se vor întâmpla multe atentate, și în special în Austria. Habsburgii, probabil, vor reveni anul viitor pe tron, dar domnia le va fi de scurtă durată.

Prezicerile acestea au apărut în oficiosul revizionist „Pesti Hirlap” din 14 crt., firește fără comentariu. E greu să le comentezi, când în loc să fie 'n ele vorba de refacerea Ungariei-Mari, se vorbește de Habsburgi în chipul ce s'a văzut!

Intre Arpad și Eugen de Savoia

Dupăce anul trecut au sărbătorit la Strigoniu aniversarea izgonirii turcilor din Ungaria (de-o parte ca să nu se lase mai prejos cu meritele vitejești decât austrieicii, cari sărbătoriseră izgonirea turcilor din fața Vienei, iar de altă parte pentruca să lingusească pe poloni, fiindcă între oștile cari au eliberat Ungaria au fost și oști poloneze), ungurii-și întorc acum chepeneagul, și vreau s'alunge de lângă palatul regal din Buda statuia lui Eugen de Savoia, cel care i-a scăpat de jugul turcesc, și să i-o mute în vr'un loc mai ascuns din vr'un parc oarecare, fiindcă au descoperit că prințul Eugen de Savoia nu i-a desrobit de dragul lor, și că s'a purtat adeseori cu ungurii dușmănește.

„Magyarság” din 3 crt., care cere această pedepsire a eliberatorului, publică un articol al unuia Vitéz Temesy Gyözö, în care se propune să se facă la palatul regal în locul statuii lui Eugen de Savoia o statuie a lui Arpad, și o spune pe șleau: că vrea această 'nlocuire în scop iredentist, pentruca ungurii ce merg la Budapesta din statele succesoare, să vadă și 'n acest simbol Ungaria-Mare.

Autorul articolului propune să se facă pe statuia lui Arpad două basoreliefuluri: o hartă a cuceririlor lui Arpad, și alta a celei mai mari întinderi ce-a avut-o Ungaria pe vremea dinastiei arpadiene. Pe soclu — propune numitul Temesy Gyözö — să se scrie: „Mort la 907, dupăce a terminat ocuparea patriei”.

Propunerea lui Vitéz Temesy

Gyözö nu e completă. Viteazul autor mai trebuia să adauge înainte de-a se face această ispravă, să se ardă în fața statuii „ținuturilor ocupate” de la piața Libertății „Istoria Ungariei” a lui Eckhardt Ferenc, în care s'a arătat nu mai departe decât acum doi ani, că spre sfârșitul domniei lui Ștefan I-ul, adevărat 120 de ani dupăce Arpad a cerit întreaga Ungarie-Mare, granița depe Murăș a Ungariei încă tot pela Nădlac, unde fixat-o și tratatul dela Trianon.

Propunerea lui Temesy ca să se mute statuia lui Eugen de Savoia în vr'un loc dosnic a fost aspru vităcită de publicistul dislau Ottlik printr'o scrisoare către gazeta „Magyarság”, rută în n-rul din 7 crt. al acesteia.

Ottlik atrage lui Temesy și „Magyarság” atenția că nu e să se dea dela Budapesta a menea exemplul de „balcanizarea țării ce vine, doritoare să scape de statuile ungurești orașele ce li-au revenit dela Ungaria. Indiferent deci că Eugen de Savoia n'a fost un ungur, statuia sa e mai nemerită aceluia unde e decât o statuie a lui Arpad, pentruca va da prilejul unora să spună străinilor că ar trebui pusă în fața palatului regal statuia lui Arpad și Eugen de Savoia n'a fost maghiar, totuși ungurii sunt mai vilizați decât dărâmatorii de țară maghiare din statele succesoare, și tolerează statuia lui Eugen de Savoia în fața oricăror fapte antiungurești, celui pe care îl intruchipează.

Un monopol ciudat: al hornarilor din Ardeal

Unele primării din Ardeal, a Aradului, a Clujului, etc., se sbat de câțiva ani ca să dea o nouă organizare circumscriptiilor de hornărit, pentruca prin înmulțirea lor să vină în sprijinul coșarilor români cari nu au circumscriptii, și să reducă câțva din privilegiile ereditare ale străinilor cari dețin din tată în fiu sau fiică monopolul acestei industrii extrem de mănoase.

După cum se știe, prin moștenire dela unguri, hornăritul nu e în Ardeal o industrie ca oricare, profesată de cine a 'nvățat-o, ci e un monopol familiar ereditar, care se moștenește indiferent că fiii sau nepoții respectivului hornar nu au învățat-o și nu o practică ei înșiși, ci o exercită prin calfe angajate cu o leafă lunară de speculă, ce nu e de loc în raport cu beneficiile titularului monopolului. Se înregistrează astfel, din cauza aceasta, situații dintre cele mai ciudate. Circumscriptiile ereditare ale acestor coșari străini se moștenesc de către fete măritate după preoți, dascăli etc., sau de către fii sau nepoți cari au alte

slujbe, de medici, de ingineri. etc. Ba s'au întâmplat cazuri și mai revoltătoare: bunăoară, că titularul circumscriptiei locuiește în Ungaria, sau că mai are și 'n Ungaria o circumscriptie și stă deci de obicei acolo.

Constituția României a șters titlurile de noblete și celelalte privilegii ereditare; totuși de monopolul acesta bizar al coșarilor din Ardeal nu s'a atins încă niciun guvern. Abia câteva primării urbane (nu știm să le fi urmat exemplul și prefecturile de județ), s'au zbatut să-l reducă prin înmulțirea, adevărat micșorarea circumscriptiilor, dar până acuma n'am văzut nicăeri un rezultat al acestei încercări. Sforțările municipiilor se lovesc întotdeauna de comitetele de revizie, de cele regionale și apoi de cel central dela București, și eșuează întotdeauna fiindcă sindicatul înființat de hornari anume pentru apărarea monopolului ereditar, știe întotdeauna cum să iasă biruitor.

Deunăzi, a venit iarăși o asemenea chestie în fața consiliului central de revizie dela București.

S'a desbătut la acest consiliu și s'a făcut de primăria Aradului contra rearondării, adevărat a sporului circumscriptiilor de hornărit în Arad, și, ca și 'n celelalte rânduri a învins sindicatul hornarilor. Vorba vine: a învins pentru de formă ale hotărârii primăriei.

E într'adevăr de mirare mai cum se înfrâng aceste drepturi în primul rând românești străini înți ale celor câteva primării urbane cari s'au atins în sfârșit acest monopol revoltător.

Nu se va găsi oare, în sfârșit, nimeni dintre guvernanți, știe ocupe de monopolul acesta, și poșine în adevărată robie pe că de hornari români?

Sinuciderile la Budapesta

După statistica serviciului vării, au fost în luna Octombrie la Budapesta 23 de sinucideri, 151 de încercări de sinucideri. Și-au pus sau au încercat să pună capăt zilelor din cauza zărierii 21 de inși, din cauza majului 3, din neînțelegeri de liare (o altă formă a mizeriei) din cauză de boală incurabilă din dragoste 6, iar restul din motive nearătate. 65 dintre ucigași au fost bărbați iar femei. (Cf. Pesti Hirlap din 17 Nov.)

Procuri despre cari nu se scrie în presa maghiară dela noi

...ieri săptămâna, la 9
...rie, s'a început la tri-
...ul din Budapesta jude-
...a unui proces nostim,
...a fost apoi refirmis ju-
...orului de instrucție pen-
...regirea cercetărilor. Se
...a un slujbaş al corpora-
...oilor de dame, Zalán
...or, și un avocat cu nu-
...e Csolán, învinuiți că au

(cf. „Pesti Hirlap” din 8 XI),
că executarea contribuabililor
se face cu cea mai mare săl-
băție. „Se întâmplă de multe
ori că se licitează scule agri-
cole de cea mai mare necesi-
tate, bucate, ba chiar și bu-
toaiele în ajunul culesului
viilor”.

În aceeași ședință (cf. semi-

oficiosul „Budapesti Hirlap”
din 8 crt.) deputatul governa-
mental baronul N. Vay „a dat
ca exemplu (al impunerilor
excesive — n. tr.) pe un țaran
care are o moșie de 400 de
stânjini pătrași și pe ea o co-
libioară acoperită cu trestie,
și plătește impozit 48 de pen-
gő” (1360 de lei).

Dela Kossuth la Gömbös

Guvernul lui Gömbös, după
cum se știe, a decretat ziua de
6 Octomvrie (în care au fost exe-
cutați la 1849 la Arad generalii
revoluției koșutiste) zi națională
de doliu, ca să fie prilej și pre-
text organizațiilor iredentiste să
instigheze în contra României,
care-i adevărat că n'are nimic cu
omorirea ordonată de Franz lo-
sef a generalilor koșuțiști, dar
are vina neiertată că nu vrea
să-i dea lui Gömbös plocon
Aradul.

Sărbătoarea koșutismului este
pentru unguri sărbătorirea „liber-
tății” — a libertății de a iobăgi
pe cei de altă lege. Străinătății
ii spun că e sărbătorirea unei li-
bertăți asemănătoare cu cea pro-
clamată de revoluția franceză, în-
soțită de egalitate și frățietate.
Așa o recomandă și naivilor din
Ungaria, în special în școală:
ca revoluție prin care toți un-
guri au devenit una, ca drepturi
și ca sarcini.

A trebuit arătat acest lucru,
pentruca să se înțeleagă urmă-

toarea constatare din articolul
„6 Octomvrie” al numărului din
15 Oct. al revistei „Magyar Út”
a studențimii protestante din Bu-
depesta.

„Azi — spune publicația ace-
stor studenți — cultul celor 13
dela Arad (al celor 13 generali
— n. tr.) nu e decât o mască,
prin care societatea ungurească
de astăzi se arată lumii drăguță,
iar între timp, sub ea (sub masca
aceasta — n. tr.) profesează ast-
fel de principii particulare ale
egoismului, ale huzurelii, ale fo-
losului propriu, ale lipsei de iu-
bire, ale urii, ale invidiei și min-
ciunii, cari rodesc în inima ce-
lor de 20 de ani și-a celorlalți ti-
neri fructul dureros al singurei
perspective de vicață: al cerșe-
toriei sau al sinuciderii”.

Nici că se putea o mai grăi-
toare definire a rezultatului koșu-
tismului, a chipului în care au
devenit toți ungurii din Ungaria
liberi și una ca sarcini și ca
drepturi.

Și de excrocheriile lui Kenyeres-Kauffmann să fie vinovat Trianonul?

Justiția administrativă dela Bu-
dapesta, care judecă contestațiile
ce se fac în alegerile deputătești,
a anulat, precum se știe, manda-
tul unui excroc faimos ce s'ale-
sesse prin înșelăciuni și teroare
pe lista guvernamentală, al lui
Kenyeres Kauffmann, cel pe care
ministerul maghiar de interne ar
vrea să-l trimită plocon Româ-
niei, fiindcă deși a locuit în anii
1918-1920 în Ungaria, s'a născut
la noi, în Maramurăș, și și-a pe-
trecut câțiva ani ai copilăriei la
Beli, în Bihor, unde tatăl său
(adevărat sau adoptiv) are slujba
de rabin.

Anularea s'a pronunțat pe mo-
tivul că deși Kauffmann alias
Kenyeres a stat în anii 1914-
1916 și apoi în anii dela 1918
'ncoace la Budapesta, n'a putut
dovedi că la 1921 a avut patru
ani de ședere neîntreruptă în
Ungaria. Celelalte capete de acu-
zare: că și-a falsificat numele,
cetățenia și religia, n'au fost cu-
prinse în sentință.

Înainte de a se pronunța sen-
tința — precum arată „Pesti
Hirlap” din 12 Nov. — avocatul
lui Kauffmann-Kenyeres a spus că
singura vină a clientului său e
că a uitat să înainteze ministeru-
lui maghiar de interne o opțiune
pentru Ungaria; de fapt a lo-
cuit acolo.

Avocatul contestatorilor a re-
plicat cu următoarea replică me-
morabilă:

„A fost deja făcut vinovat de
multe de toate Trianonul, dar asta
totuși e o imposibilitate, ca Tri-
anonul să fie răspunzător și de
cele 14 falsificări de acte publice
ce sunt în sarcina lui Kenyeres-
Kauffmann.”

CEA MAI BUNA REVISTA ILUSTRATA DIN TARA
TIPARITA IN CONDIȚIUNI TECHNICE
SUPERIOARE, PE HARTIE CROMO, ESTE

ILUSTRATIUNEA
ROMANA

EDITATA DE ZIARUL „UNIVERSUL”

EXPOZIȚIA ANTIREVIZIONISTA

EXPOZIȚIA
NATIONALA
A LIGII
ANTIREVIZIONISTE

Expoziția antirevizio-
nistă și-a încheiat Vi-
neri stagiul la Cluj, și
dupăcum suntem infor-
mați, va fi adusă din
capitala Ardealului la
Arad, unde va sta des-
chisă o jumătate de lună.

Românii din Arad și
depe toată granița ară-
dană o așteaptă cu cel
mai mare interes, și i
vor face o primire vred-
nică și de marea cauză
ce-o servește, și de tre-
cutul lor de lupte româ-
nești pilduitoare.

Presa ungurească despre d. Milan Hodja

Am arătat săptămâna trecută că
venirea ministrului de agricultură
Milan Hodja în fruntea guvern-
ului cehoslovac a produs la Bu-
dapesta o ne mai pomenită spaimă,
de-o parte din pricină că noul
prim-ministru, vechi luptător al
cauzei slovace în parlamentul un-
guresc și făuritor al unității ceho-
slovace, cunoaște foarte bine pe
unguri și uneltirile lor, iar de altă
parte pentrucă venirea sa la pre-
șidenție înseamnă o și mai mare
strângere a legăturilor dintre cehi
și slovaci, și totodată posibilități
de aducere a minorității maghiare
și germane în rândurile cehoslo-
vace și guvernamentale.

Ziarul budapestan „Magyarság”
a închinat la 7 Nov. acestui eve-
niment cehoslovac un articol de
fond interesant, scris de Ludovic
Gogolák. Pornind dela o paralelă
între catolicul și utopistul Hlinka
și între luteranul și realistul Hodja,
autorul arată că adevăratul stăpân
al Slovaciei nu e Hlinka — în al
cărui regionalism ungurii pun spe-
ranțe mari și nu prea îndreptățite
— ci Milan Hodja, centralist prin
realismul său și prin tradiție fa-
miliară, moștenită dela moșu-său,
dela acel Hodja dela 48, care
dimpună cu Hruban și Štur a
fost re'nvietorul literaturii slovace
și întâiul propovăduitor al poli-
ticii comune slovace și cehi.
„Dacă privim puțintel cu ochi de
istoric și în perspective sociolo-
gice îndepărtate desvoltarea poli-
tică comună a cehilor și a slo-
vacilor, trebuie să vedem în veni-
rea lui Milan Hodja la preșiden-
ție — spune autorul articolului —
încheierea unei lungi tradiții so-

ciale, ajungerea definitivă la pu-
tere și la unitatea națională „ce-
hoslovacă” muncită dela 'ncepu-
tul veacului al 19-lea, a unei mi-
norități concrescute, străduitoare
spre un scop: a păturii intelec-
tuale slovace luterane. Poate ese-
mănătoare situația de astăzi dela
Praga cu aceea din vremea când
Maniu și Vaida au ajuns întâia
oară prim-miniștri. La spatele lui
Maniu a înaintat însă în falangă
unitară spre putere românimea
ardeleană, pe care n'o deosebeau
de regăteni decât deosebiri regio-
nale și de limbă ca pe cehi
și slovaci. — Oare guvernarea
lui Hodja înseamnă totodată to-
tala încadrare a marilor mase slo-
vace în cadrele unității naționale
cehoslovace?”

Autorul arată în continuare că
d. Hodja are toate posibilitățile
să încheie această unificare: întâi
fiindcă e foarte deștept, al doilea
fiindcă are la spate cel mai pu-
ternic partid din Cehoslovacia,
partidul țărănesc. „Cu dese orga-
nizații ale partidului său, Hodja
întrețese deopotrivă administrația,
vieța economică, cooperația să-
tească, instrucția publică, indus-
tria mare și mică. Firele secrete
ale administrației Slovaciei sunt
toate în mâna lui Hodja (se vede
aceasta cu adevărat numai la
alegeri...) Poate Hlinka vorbi ori-
cât, puterea reală e a lui Hodja.
A lui Hodja e cea mai mare parte
a voturilor din Slovacia și Rusia
subcarpatică, și Hodja e cel ce
știe cum să vorbească și cu po-
porul maghiar, amintindu-i odată
cu credința față de statul ceho-
slovac deosebirea care e între po-
porul unguresc și între clasele
maghiare suprapuse.”

Articolul se încheie cu o pă-
rere referitoare la politica externă:
că sub guvernarea lui Hodja Ce-
hoslovacia se va 'ndrepta spre
Anglia, cu care Hodja are foarte
strânse legături încă depe vremea
ungurească, cultivate zelos și du-
păce-a ajuns ministru la Praga.

Din lume și din țară

Un japonez vânduse astă vară unei firme din San-Francisco trei insule din grupul Carolina, din Oceanul Pacific. Cumpărătorul și-a trimis apoi oamenii să ia insulele în primire, dar ia-le de unde nu-s: fuseseră adecă înghițite de valuri. Firma americană a dat pe vânzătorul japonez în judecată, pentru că i-a vândut insule inexistente. Japonezul afirmă, firește, că în momentul tranșării existau, și vrea să facă dovada. Procesul e în curs.

Politia engleză a ajuns în stăpânirea unei invenții care va revoluționa dactiloscopia. Cu noul aparat al poliției engleze se pot recunoaște amprentele mâinii hoțului și dacă hoțul a lucrat cu mănuși de piele.

După o statistică a asociației fabricanților de bere din America, s'au consumat în anul trecut în Statele-Unite 23 de miliarde de țapi de bere, ceea ce înseamnă 74 la sută din cantitatea consumată cu 20 de ani în urmă.

La Viena s'a deschis săptămâna trecută în prezența cancelarului republicii o expoziție de pictură a unei fete precoce, după nume Roswitha Bitterlich, în vârstă de 15 ani, născută în Tirol. Mica pictoriță n'a învățat pictura nicăieri, totuși are pânze admirabile. Expune între altele deseneuri făcute dela vârsta de 5 ani.

La Chicago este o femeie, d-na H. Kee, care a fost apucată acum două luni de o boală necunoscută: de boala căscatului. Înțâia oară a căscat nouă zile în șir, iar în luna aceasta 12, și anume tot la câte 8 minute.

Gazetele maghiare anunță că un absolvent al școlii de arte și meserii din Dobrițin, Francisc Veres, a inventat o mașină care pleacă la drum mână de greutatea propriei ei încărcături, și după ce o descarci se întoarce la loc. Mașina e de lemn, înălță de 80 cm., și merge și orizontal și vertical. — Face distanțe de câțiva metri, mână de greutatea unui băiat pus într'ansa.

În Anglia s'a pus în toamna această pe piață un nou fel de cărbune, zis „coalite”, care arde fără fum și nu strică soba. Din cărbunele acesta s'au extras diferite materii cari altfel se pierdeau, și sunt folosite ca să se facă din ele combustibil pentru motoarele avioanelor militare.

Precum am anunțat acum câteva săptămâni, la Capetown trăiește un abisinian sărac, care afirmă că e nepotul lui Menelik al doilea. Acum vine o nouă știre despre el: că și-a cumpărat cu 200 de lire sterline diferite uniforme, medalii și alte podoabe, fiindcă se pregătește să se întoarcă în Etiopia ca să-și reclame tronul dela negusul Haile Selassie.

La Melbourne, în Australia, a plouat deunăzi o ploaie așa de roșie, încât a înroșit străzile orașului. Fenomenul a fost explicat astfel, că s'a amestecat cu nouri nisipul roșu luat de viscole din deșerturile Australiei.

La Biblioteca Bodleiană din Oxford se află o carte abisiniană rară: Cartea lui Enoc, tradusă din iudevește. Originalul hebraic, care a putut să treacă și prin mâinile Mântuitorului, deoarece sunt în aceeași carte pasajii cari au fost puse de evangheliștii Ioan și Matei în gura lui Isus, e din întâiele două veacuri de dinainte de Hristos, și a dispărut prin secolul al 9-lea. Ediția abisiniană dela Oxford a fost descoperită de James Bruce în veacul al 18-lea.

Un inginer din Santiago de Chile, Artemio Gutierrez, a inventat o surdină pe seama avioanelor, care face ca avioanele să nu facă nici un fel de zgomot. „Surdina” aceasta constă dintr'o țevă de 120 de cm. de lungă și de 7 kg. de greutate, și nu reduce decât cu 3 la sută puterea motorului.

Muzeul din Mișcolț (Ungaria) face săpături în împrejurimile orașului, și dupăcum arată „Pesti Hirlap” din 8 Nov., a ajuns pe baza descoperirilor de până acum la concluzia că întâii locuitori ce se pot cunoaște ai regiunii, au fost de neam german, din ramura vandalilor.

În clinicile din Italia li se dau de-o vreme încoace pacienților ce se operează câști radiofonice, pentru că să nu mai audă pe chirurg când cere asistenților bisturiul sau alte scule, și să li se abată atenția dela ceea ce se petrece cu dânșii.

Un chimist vienez, Albert Klobasa, a înregistrat la oficiul patentelor o descoperire cu ajutorul căreia se poate face aur și argint pe cale sintetică.

La Universitatea Clarmore din Florida a fost promovată zilele trecute doctor în filosofie o femeie în vârstă de 80 de ani, Gist Lilian, mamă a 11 copii și bunică a 12 nepoți. La câteva zile după promovare, octogenara studentă s'a înscris apoi la facultatea de teologie, și spune că dacă va mai trăi, va face și medicina.

La episcopia din Londra a fost mai zilele trecute o spargere. Spărgătorii au furat toate lucrurile de preț ale episcopului, dimpreună cu lanțul și cu crucea de aur dela gât. Fiindcă episcopul s'a plâns ziarelor că-i pare mai cu seamă rău de crucea de aur, spărgătorii i-au trimis-o a doua zi napoi, cu poșta, dimpreună însă

cu-o scrisoare în care li spun că crucea de aur i-i de aramă curată, și că a făcut bine că nu s'a plâns și din cauza dispariției lanțului, deoarece lanțul fiind într'adevăr de aur, nu i-l ar fi putut restitui.

Uncei femei din Wands-worth, Mariei Arnall, i-au crescut dinți noi la vârsta de 84 de ani.

În China s'a interzis în vremea din urmă stălcirea picioarelor fetelor, făcută după cum se știe prin încălțarea lor cu ghete din cale afară de mici, pentru că să le rămână piciorul mic. Cu toată opreliștea aceasta, unele mame continuă încă să-și nenorocească fetele. Zilele trecute au fost condamnate la Nanking din cauza aceasta două mame, la câte doi ani închisoare.

Un francez stabilit în capitala Australiei a inaugurat un nou fel de ceaiuri: ceaiul în aeroplan. A închiriat un avion mare, de 30 de persoane, cu care amatoriile de astfel de ceaiuri, însoțite de dans în salonul de dansat al aeroplanului, fac până la ceasurile 7 seara raiduri deasupra orașului Sidney și a împrejurimilor.

Un doctor din Viena, Sigmond Kreuzfuchs, a descoperit o nouă metodă pentru stabilirea vârstei. Examinează adecă diametrul aortei cu razele Roentgen, și deduce vârsta după indiciile acestea: la vârsta de 20 de ani diametrul aortei e de 20 cm., la 30 de ani de 22, la 40 de 24, la 50 de 26, la 60 de 28, la 70 de 30 cm. Deoarece cu prilejul morții aorta se contractează, se face socoteala la morți adăugându-se la diametrul aortei contractarea respectivă. Metoda aceasta va putea fi de folos în special în criminologie.

Un fost profesor ungar din Pécs, Martin Hanko, a publicat deunăzi în nemțește o carte pentru ghicirea schimbărilor de temperatură după poziția stelelor. Între altele autorul afirmă că e o strânsă legătură între petele din soare, cari pot fi prezise după calcule astronomice, și între epidemiile ce se ivesc pe pământ.

Aviația engleză face acum experiențe cu un nou sistem de bombardări, ca să ferească avioanele de bombardament de un contraatac: se ridică adecă avioanele la înălțimi uriașe, se scoboară apoi fără veste ca s'arunce bombele, și-apoi își iau zborul în sus cu aceeași repeziciune.

Ministerul englezesc al armatei a dat ordin să se vaccineze toți soldații în contra guturaiului, cu un ser ce s'a încercat de curând la laboratorul din Hampstead.

Nepotismul nu e cunoscut numai în viața politică a țării mai puțin înaintate, ci și în țări de primul rang, ca bunăoară în Anglia. E

știut astfel că prim-ministrul Mac Donald a dat feciorului său un portofoliu ministerial, lucru pentru care a fost aspru criticat în campania electorală de acum, și a trebuit să dea explicații în rețelele răntăcioase ale unei adunări electorale. De altminteri Mac Donald a fost criticat pe nedrept, întâi fiindcă fiul său s'a dovedit un ministru cu adevărat priceput și'n rândul al doilea fiindcă în alegerile de acum o mulțime de politicieni și-au băgat în listele de candidați întreaga familie: Lloyd George pe fiu-său și pe fiică-sa, lady Astor pe fiu-său și pe ginere-său, ministrul dominiocanelor Thomas pe fiu-său, extremistul de stânga Sir Stafford-Crips pe fiu-său, laburistul Aneurin Bevan pe nevastă-sa. Prim-ministrul Baldwin nu poate fi încadrat în această categorie, deoarece fiu-său, Oliver Baldwin, a candidat pe lista opoziției din extrema stângă.

Un ziarist din Baltimore, Charles Mac Arthur, a publicat deunăzi un așa-zis roman cu cheie, ale cărui personaje, deși mascate sub nume false, s'au dovedit reale. Romanul se ocupă de o bandă de gangsteri necunoscuți de poliție, dar observată de ziarist de aproape vreme mai îndelungată. Poliția deci a început cercetări pe baza relatărilor din roman, și descoperind că banda există și c'a săvârșit într'adevăr banditismele arătate de autor, a arestat pe 11 membri ai organizației, în frunte cu fabricantul Elwin Jordan și cu consilierul municipal Elgerly. Autorul a destăinuit că și-a scris romanul după informații aflate prin cărciumii, pe cari apoi le-a verificat în toată amănunțimea.

Dupăcum se anunță dela Moscova, în marea Caspică s'a întâmplat săptămâna aceasta un fenomen natural de-a dreptul extraordinar.

Marea Caspică a fost împinsă de un vânt puternic spre sud pe o distanță de peste 200 de km. Pe 20 de

km. apa s'a retras așa că se putea vedea mării.

Zeci de bărci de s'au trezit pe neașteptat uscat în mijlocul mării au fost răsturnate de vântului. Cu bărci toare și avioane s'au ajutoare celor naufragiați.

A doua zi noaptea, ora 22, când vântul s'a pololit, apele mării au put să revină treptat în lor naturală.

Negusul abisinian până în zilele trecute poate de-atunci să aibă multe — 13 avioane, cari sunt bune însă 7. Le pilotează doi frați, un negru can, un abisinian, și un latru născut din mamă niană și din tată rus.

Din pricină că Addis-se vede amenințată să ea ocupată de italieni, ne a dat poruncă să se descomorile răposatului etiopian Menelik, cari ascunse în cripta un doarme somnul biruitoru 1896 al italienilor. Deo poarta criptei era fer grozav, a trebuit spartă o namită. S'au găsit, după anunță o informație din Addis-Abeba, aură gîntării și platină în pre 135 de milioane de franci cezi, și faleri în preț de milioane de franci. Com lui Menelik a fost despo în baza ultimei dispozi împăratului răposat, car lăsat să-i fie mutată din in caz de primejdie.

Gvernul abisinian a oprit lele trecute intrarea în Etiop gazetei franceze de dreapta tion Francaise”. Gazeta cașilor regelui a adus opreliștea la dispoziția cetitoru observația, că de-acum „Francaise” nu va mai avea itori antropofagi, adecă mtorii de oameni.

Cătră abona

Atragem atenția onoraților restanțieri din localități unde n'avem incasatori, că am aplicat și vom aplica de-acum înainte pe adresa liecării o ștampilă cu data la care a expirat abonamentul, sau dacă n'au găsit de ceva să achite ceva măcar din costul gazetei, o ștampilă cu cașia că abonamentul nu e achitat.

Abonații ai căror abonament a expirat mai dem sunt rugați stăruitor să se pună la curent. Iar cei cari și-au achitat de loc abonamentul — unii chiar din Septembrie a fost anul — sunt invitați în chipul cel mai serios și-l achite, fiindcă altfel vom recurge la măsuri pentru n'au să ne mulțumească.

Deoarece de când am început să aplicăm ștampila dintre abonații cari nu și-au achitat abonamentul găse de cuviință să ne trimită gazeta napoi, fără să-și fiindcă datoria a o achita pe timpul cât au primit-o (unii un întreg sau chiar dela început), și somăm să-și achite ne târziat datoria. La orice astfel de necuviință vom răspunde cu sancțiuni după măsura părării lor, dându-i pe m Justiției și publicându-le mereu numele în gazeta, până c nu-și vor li plătit datoria.

Abonamentul pe anul în curs este de 130 lei pe sau 70 lei pe 6 luni. Pentru lunile din anul trecut se va după costul de-atunci al gazetei, 15 lei pe lună.

Propaganda iredentistă a unguurilor în străinătate

Pesti Hirlap" a început să
din nou chestia înființării
catedre maghiare la Univer-
tea din Londra, și o spune
șleau că e nevoie de catedra
asta ca să se facă din ea un
ar politic revizionist.

Fostul deputat englez Frederic
wellyn-Jones, unul dintre cei
zeleși din grupul faimos al
deputaților maghiarofili din An-
a înștiințat la 6 Nov. pe
uri printr'un interview dat
nțelei telegrafice maghiare, că
va mai face parte din grupul

Unul pe care „nu l-a rugat” nimeni

Pesti Hirlap" din 30 Oct. publi-
un interview cu Damiens, pre-
ședintele Touring-Clubului din
xela, care a participat în toamna
asta la congresul dela Buda-
sta al cluburilor de turism.
interviewatul i-ar fi spus ga-
ei iredentiste dela Budapesta
mătoarele:

„Acum, după ce i-am cunos-
pe unguuri și li-am cunoscut
șituala și situația țării, îmi pare
spus de rău că n'am avut mai
mult prilej să cunosc Ungaria
de aproape. Sunt grozav de
mit de faptul monstruos că a-
astă țară frumoasă și bogată a
sfâșiată în asemenea hal. O
sincer, că îmbucătățirea Un-
riei a fost cea mai mare nebu-
a istoriei evului nou. Că cu
neștiință și desorientare s'a
ampliat această disecție, o do-
dește limpede faptul indiscuta-
că au tăiat cele mai bogate
și ale unității economice ce se
za pe tradiții milenare, și a-
me le-au tăiat așa, că rănile nu
ai pot să se închidă, fiindcă
ngerează mereu. Căci doar e
devărată minune că țara aceasta
ai poate să stea pe picioare,
păce i s'au furat factorii putin-
de trai. Trebuie o mare abne-
ție unită cu o sârguință și-o
șință de furnici, ca să poți păstra
astă ciuitură.”

Președintele de Turing-Club care
a permis să spună acestea du-
ce a cunoscut Ungaria așa cum
poate cunoaște în trei zile de
ngres și de chefuri, încheie spu-
ând că întors acasă se va face
propagandistul cauzei maghiare,
că „nimeni nu l-a rugat s'o
acă.”

Da, da! te credem! Nici că e
vevoie să-ți dai cuvântul de onoare.

„O rasă nobilă”...

„Budapesti Hirlap" din 6 Nov.
ată că a început s'apară în
Nation Belge" un ciclu de ar-
icole despre Ungaria al lui Char-
es D'Ydewalle, unul dintre ga-
zetarilor străini cari au fost deunăzi
Ungaria ca oaspeți ai Comi-
șiei balneologice.

Autorul laudă „Budapesta bal-
neară”, spunând că Budapesta

In Anglia

deputaților maghiarofili, deoarece
în alegerile de acum nu candi-
dează, în schimb îi va consola
pe unguuri de-această pierdere
ducându-se pentru mai multă
vreme în Ungaria și făgăduindu-
le că le va învăța limba, ca să
le poată fi un și mai bun sprij-
nitor ca pânăci.

La Poets' Club din Londra a
fost la 11 Nov. o conferință des-
pre poezia maghiară, ținută de
corespondentul de acolo, Tiberiu
Weber, al lui „Pester Lloyd.”

In Belgia

e astăzi locul de întâlnire al lumii
elegante a Europei și că impresia
străinilor cari o vizitează e „că
se află pe o adevărată insulă a
culturii europene, departe de ac-
tuala lume tulbure, răsturnată cu
susul în jos”. „Rasa maghiară

Alt interview al unuia din ceata lui Vallat

Iredenta ungurească și-a gă-
sit la începutul toamnei ace-
steia noi unelte ca să facă prop-
agandă cauzei ungurești în
Franța, — și anume printre me-
dicii și arhitecții francezi cari
au fost aduși în Septembrie 'n
Ungaria sub pretextul unor con-
grese internaționale, și apoi
printre parlamentarii aduși de
faimosul Xaxier Vallat, despre
cari am mai vorbit în aceste
coloane.

În numărul nostru trecut am
arătat ce articole revizioniste a
publicat în „Figaro” un medic cu
numele Hahn, care a fost în
Septembrie la congresul derma-
tologic dela Budapesta. Iată acum
alte manifestări ale oaspeților
francezi ai iredentei maghiare:

„Budapesti Hirlap" din 29
Oct. arată că deputatul Robert
Schuman, care a făcut parte din
echipa de parlamentari purtată
prin Ungaria de Xavier Vallat,
a dat unei gazete din circum-
scripția sa (nu ni se spune nici
numele gazetei nici al circum-
scripției) niște declarații despre
vizita 'n Ungaria a celor 10
parlamentari ai lui Vallat. Scopul
călătoriei li-a fost: de-o
parte „să se informeze la fața
localului”, iar de altă parte „să
aducă la cunoștința gazdelor
că francezii urmăresc cu aten-
ție și cu înțelegere evenimen-
tele maghiare.” „În călătoriile
lor de studiu — rezumă mai
departe „Budapesti Hirlap” —
s'au convins că stăruirea încă-
păținată în menținerea statului-
quo va 'npinge mai curând sau
mai târziu într'o catastrofă po-
litică dunăreană a Franței. Opi-
nia publică franceză e informată

— continuă reproducerea lui
„Budapesti Hirlap” — e o rasă
nobilă în cel mai frumos înțeles
al cuvântului, și nu trebuie să-și
arate diplomele de nobleță ca
să-și adeverească nobleța. Nu e
pe 'ntreg globul pământesc o
altă țară ca a unguurilor, care să
știe în așa măsură secretul artei
de-a-și primi oaspeții, și să-l prac-
tice cu atâta fină curtenie, încât
această curtoazie singură e o ex-
presie caracteristică a mărimii
spirituale.”

Citiți și recitiți, și aduceți-vă
aminte cele ce le-am reprodus în
alte rânduri din înseși gazetele
budapestane, despre tortura ce-o
înseamnă pentru cei ce merg în
Ungaria la congrese sau la altfel
de asemenea ocazii, pisălogeala
cu care 'n loc să le arate ceva
sau să le vorbească despre ceva
în legătură cu scopul congresului
respectiv, oamenii iredentei caută
să le bage cu de-a sila în cap,
până la îngreșoare, că Ungaria
a fost pedepsită așa și pe din-
colo, fără ca să fi fost cătuși de
puțin vinovată!

In Franța

în cele mai multe cazuri în chip
tendentios despre chestiunile de-
acolo. Și mai cu seamă în ce
privește raporturile și stările in-
terne ale statelor succesoare.
Franța a rămas credincioasă a-
liaților săi, dar aceasta nu în-
seamnă că n'ar putea să le a-
tragă atenția că politica li-i gre-
șită. Franța n'are cătuși de puțin
interesul să facă impresia în
Ungaria și Austria că nu-și
bate de loc capul cu ele, fapt
care ar îndruma simpatiile a-
cestor două state spre alții.”

„Unul dintre scopurile prin-
cipale ale călătoriei în Ungaria a
fost să se demonstreze că Franța
e dispusă să se arate înțelegă-
toare. A fost mai cu seamă
necesar acest lucru din punctul
de vedere al acelor numeroși
unguri cari sunt și astăzi plini
de tradițională admirație (sic!)
față de cultura franceză. Călă-
toria din vremea din urmă a
primului ministru maghiar la
Berlin nu schimbă întru nimic
aceste fapte. Deputații francezi
s'au întors în patrie cu convin-
gerea ca să facă cunoscute în
cercul lor atât cele constatate,
cât și modalitățile de soluționare
găsite de ei potrivite.”

Că deputații aceștia s'au în-
tors într'adevăr dela Budapesta
cu-această „convingere”, e destul
de ușor de 'nțeles. Ceea ce nu
e de 'nțeles de loc, e îndrăz-
neala cu care domnul Schuman
acesta încearcă să identifice
echipa lui Vallat cu statul fran-
cez, sau să-și dea cu părerea,
tot în numele Franței, că 'n Un-
garia există o tradițională ad-
mirație pentru cultura franceză,
și că drumul recent al lui Gôm-

bös în Germania, cu tratativele
militare ce le-a avut de scop și
despre cari d. Schuman tace în
chip foarte prudent, nu micșo-
rează de loc această dragoste a
ungurilor de Franța, — dragoste
manifestată atât de fără pereche
prin falsificările de franci.

Un conferențiar francez la Se- ghedin.

În același număr dela 29 Oct
semioficiosul guvernului maghiar
arată că un scriitor francez,
Georges Grandjean, a ținut la
Universitatea dela Seghedin
cursură despre lumea chineză.

Dela chinezi, un oaspe al
ungurilor nu putea să nu sară

Legăturile Ligii Drepturilor Omului cu iredenta maghiară

„Budapesti Hirlap" din 8 Nov.
anunță următoarele:

„La adunarea secției dela Lour-
des a Ligii Drepturilor Omului
secretarul acesteia Raoul Fou-
cault a ținut o conferință despre
Ungaria, relatată pe larg în două
mari gazete provinciale, în „Dé-
pêche de Toulouse” și în „La
France de Bordeaux”. Conferen-
țiarul a arătat situația de azi a
Ungariei și pierderile ce le-a însem-
nat pentru ea pacea dela Tria-
non, deși ea n'a fost vinovată de
provocarea războiului mondial.
A descris asistenței cum s'au
desvoltat în decursul istoriei le-
găturile maghiaro-franceze, și apoi
interesele comune cari au adus
de atâtea ori aceste două națiuni
în aceeași tabără. Asistența a
ascultat până la capăt cu mare
interes conferința, care a ajutat
în mare măsură adâncirea legă-
turilor franco-maghiare.”

Sic!

Alt pretext: come- morarea lui Liszt.

Serbările despre cari am mai
vorbit, organizate în Ungaria
pentru comemorarea lui Liszt,
erau dintru 'nceput sortite să fie
un pretext de fluturare a legătu-
rilor artistice dintre Ungaria și
Franța, dat fiind că neamțul Franz
Liszt care n'a știut să lege două
cuvinte ungurești și pe care un-
guri il expropriază acum dela
germani, a trăit multă vreme în
Franța și a avut o cultură fran-
ceză.

Se știe că la sfârșitul verii
presa din Germania a înjurat pe
unguri ca la ușa cortului pentru
această expropriere, deci pome-
nirea lui Liszt era în gândul or-
ganizatorilor ei dela Budapesta
un prilej de a-și manifesta în-
străinarea de Germania și a lin-
guși pe francezi. Între timp însă
s'au întâmplat cele știute. Gôm-
bös a dat fuga cu avionul în
Germania, ca să se 'nțeleagă cu
Hitler și cu Göring în privința
re'nvierii alianței militare ger-
mano-maghiare din timpul răz-
boiului, și prin urmare presa ger-
mană n'a mai tipat când s'a 'n-

la tratatul dela Trianon. Cităm:
„A venit la Seghedin — a
spus Grandjean — ca să-și facă
personal experiențe despre ne-
dreptățile trianonice, și să stu-
dieze viața poporului din pustă.”

Ce fel de experiențe a făcut
personal despre nedreptățile tria-
nonice, nu suntem curioși s'o
știm, de vreme ce d. Grandjean
a calificat așa tratatul dela Tria-
non înainte de-a-și fi făcut ex-
periențele. Am vrea însă tare
să-i știm celelalte experiențe:
rezultatul „studiilor” despre viața
poporului din pusta maghiară.
Te pomenești că a găsit-o vred-
nică de admirat și de recoman-
dat și francezilor!

Un autor de cărți maghiarofile

„Budapesti Hirlap" din 29 Oct.
arată că a fost decorat de preșe-
dintele republicii franceze profe-
sorul universitar Louis Villat, și
amintește cu acest prilej că noul
cavaler al ordinului „Onoarei” a
fost în mai multe rânduri în Un-
garia, a ținut despre ea conferințe
la Paris, a publicat mai multe
studii despre situația ei de după
Trianon, și are acum sub tipar o
nouă carte despre trecutul și despre
prezentul Ungariei.

O statuie lui Rákóczy la Paris

Iredenta ungurească vrea să
ridice la Grosbois, lângă Paris,
o statuie principelui ardelean
Rákóczy, sub pretextul că prin-
cipele acesta a stat în legături
cu Franța.

Afiăm despre intenția aceasta
din „Uj Magyarország” dela 31 Oct.,
care anunță că a fost la Gre-
noble o serbare ungurească în
amintirea lui Francisc Rákóczy,
organizată ca să se adune fon-
duri pentru statua cu pricina.

Până și 'n Japonia

Societatea maghiaro-niponă din
Budapesta a ținut săptămâna tre-

(Continuare în pag. VIII-a)

Altă manifestație la Cenadul-unguresc

Acum un an s'a inaugurat în satul românesc Cenadul-Unguresc din Ungaria, situat pe frontiera dela Nădiac, un așa zis steag cu moaștele patriei, din seria acelor ce le ridică în localitate din Ungaria o societate a canibalului dela Beliș Urmánczy Nándor, ca să facă de gardă în fața lor „până la reînvierea Ungariei“ nefericirii copii din comună condamnați prin legea sperțarului Haller să facă militărie leventistă.

Dupăcum se știe, a descins atunci la Cenad o sumedenie de autorități ungurești, în frunte cu prefectul județului, și au pus pe bieții români să facă declarații de credință Ungariei, și să dea lui Urmánczy, pe seama străinătății, dimpreună cu o mare sumă de bani adunați din bătutul cuielelor în prăjina steagului (dela 10 pengő în sus un cui), o declarație că se simt ca 'n sânul lui Avram în robia hortistă, și că cer realipirea românilor din Ardeal la Ungaria.

Acum, la 10 Noembrie a fost iarăși o asemenea manifestație la Cenad. O inaugurare de casă culturală, închinată celor 101 de eroi ai satului căzuți în războiul dela 1914-19.

„La serbare, — spune Pesti Hirlap din 15 Nov. — au participat autoritățile administrative și militare, prefectura județului, consiliile comunale și delegații din satele învecinate, primarul orașului Macău, compania de onoare a gărzii grănicerești, companiile leventiste cu fanfară, precum și un număr mare de intelectuali de prin împrejurimi. Serbarea s'a început la ora 10 a. m., în biserici; s'au făcut slujbe în bisericile protestantă, ortodoxă română și ortodoxă sârbească, asistând un foarte mare număr de oaspeți și locuitorii comunei.“ A

Propaganda iredentistă a ungarilor în străinătate

(Continuare din pagina VII-a)

cută o adunare, cu prilejul căreia vicepreședintele societății, dr. Ștefan Mezey, a anunțat că va apărea 'n Decembrie crt. la Budapesta o revistă lunară, „Távolkelet“ (Răsăritul îndepărtat), scrisă în ungurește, nemțește, franțuzește, englezește și japonezește. Publicația va apărea pe banii baronului japonez Mișui Takaharu, care se află de câteva săptămâni în Ungaria. (Cf. „Uj Magyarság“ din 8 XI)

In Suedia

Societatea esperantistă dela Budapesta, care a putut fi adeseori văzută făcându-se unealtă iredentistilor, a dat alaltăieri o serată închinată Suediei.

Nu e o inspirație întâmplătoare această lingușire a suedezilor, fiindcă e știut din cele ce le-am

urmat apoi după liturghie inaugurarea, la care a vorbit între alții primarul satului Emeric Benke iunior, amănunt pe care îl reținem pentru că aflăm cu-acest prilej că Cenadul unguresc nu mai are ca 'n anul trecut primar român, deci maghiarizarea a făcut încă un progres. Seara a fost la casa culturală o petrecere, pentru că gătuitorii românilor să jubileze după obiceiul strămoșesc, c'au mai băgat în Cenad o instituție maghiarizatoare.

Ar mai fi de reținut din darea de seamă a lui „Pesti Hirlap“, un amănunt: că Cenadul unguresc are 1400 unguri, 1400 români și 300 sârbi, cari trăiesc cu toții în cea mai bună armonie. Nu putem însă să reținem această informație, pentru că și partea ei statistică și partea ei cealaltă, referitoare la „armonia“ din sat, e falsă. Ungurii sunt în Cenadul zis unguresc în mică minoritate față de români. Iar cât despre armonie, avem destule date despre teroarea ce se exercită și acolo în contra românilor.

În loc de acest amănunt, Pesti Hirlap făcea mai bine să ne spună în ce limbă s'a slujit în fața „oaspeților“ liturghia la biserică românească.

Un epilog al despărțirii bisericești a românilor de sârbi

Ziarul „Magyarság“ din 14 crt. anunță că tribunalul din Budapesta a dat săptămâna aceasta o sentință în legătură cu un proces intentat acum un sfert de veac de mitrop. Mețianu mitropolitului sârbesc din Ungaria depe vremea aceea, pe chestia împărțirii 'ntre români și sârbi a mând-

arătat astă vară în legătură cu vizitele din Scandinavia ale vicepreședintelui maghiar al Asociației internaționale a ziaristilor, că iredenta ungurească se zbate să pună mâna și pe suedezi, iar de altă parte presa ungurească relatează tocmai acumă că un ziarist suedez, Jane Lundblad, care a fost acum câteva săptămâni în vizită la Budapesta, a 'nceput să publice într'un ziar suedez articole de laudă despre Ungaria, și că un fost consul suedez la Budapesta, Langlet Valdemar, a publicat sub titlul „De-a călare prin Ungaria“, o carte în care ar vorbi în contra tratatului de pace și a statelor succesoare cu-o vehemență neobișnuită. „Budapesti Hirlap“ din 9 Nov. publică un rezumat al acestei cărți, arătând-o într'o lumină care ne impune să revenim asupra ei.

FALSIFICĂRI NERUȘINATE

Ziarul „Erdélyi Hirlap“ din Arad, cel cu tripoul iredentist înființat în cărdășie cu falsificatorul de cecuri Iosif Leff dela 'nchisoarea Văcăreștilor, a lansat zilele trecute că s'a sinucis la Arad o matroană de peste 70 de ani, d-na Gondra, fiindcă ginere-so care locuia la ea și-o susținea, măiestrul Ronai dela școala superioară de arte și meserii din Arad, a fost dat afară dela școală deoarece-a căzut la examenul de limba română.

A doua zi, somată de d. Ronai să rectifice, gazeta iredentistă a publicat ascunsă printre reclame o rectificare, ce nu spune nimic, pentru că iredenta budapestană să nu ia cunoștință că știrea din ajun i-a fost mincinoasă.

D. Ronai i-a cerut gazetei iredentiste să desmintă astfel: că nu mai era de peste 5 ani ginere al d-nei Gondra, fiindcă a divorțat de fata ei și a luat o româncă, și că nu mai locuia deci de peste cinci ani la ea, deci fosta-i soacră n'avea de ce să-și facă seamă din pricina lui.

Refuzând să dea desmintirea în chipul în care i s'a cerut, „Erdélyi Hirlap“ a dovedit că a falsificat cu toată bună știință. Dovadă pe care, de altfel, nu prea era nevoie s'o facă, deoarece lumea românească știe de mult cu ce unealtă iredentistă are de-a face.

stirilor ortodoxe și-a averilor aceluora.

Procesul a fost stins acum 11 ani de Curtea ungurească de Casație, pentru că averile cu pricina au fost luate dela Ungaria prin tratatul de pace. Ca urmare a acestei sentințe, un avocat Milan Mandici și-a reclamat și i s'a adjudecat de către Curtea de apel un onorar de 160 de mii pengő, redus apoi de Curtea de Casație la 130 de mii. Episcopul sârbesc Ilarie Zerenski și-a revendic din cheltuielile acestea de judecată jumătate, sub cuvânt că materialul documentar folosit de avocat a fost adunat din arhive de el. Murind apoi episcopul, partea sa a fost revendicată ca succesoare de fundațiile școlare sârbești. Acțiunea acestora s'a judecat acum, și-a fost respinsă, obligându-le să plătească 4000 de pengő cheltueli de judecată, cu motivarea că episcopul a fost desdăunat de cheltuelile materiale avute, că adunarea materialului a fost în interesul bisericii episcopului, și că episcopul însuși a spus într'o scrisoare că n'a lucrat de dragul unui onorar, ci din iubire de neam.

„Măine, 18 Nov., se începe la Aix-en-Provence, în Franța, procesul atentatorilor dela Marsilia.

Săptămâna

In Abisinia înaintările italiene și defecțiunile abisiniene au continuat toată săptămâna în chip de-a dreptul uimitor. Frontul de miazăzi, după ce a cucerit cu mare greutate Gohaiul, trupele italiene au luat-o cu-o ne mai pomenită rezoluție pe apa Fafan în sus, trecând la începutul săptămânii de Sasobane, care e la mijlocul drumului între Gorahai și 'ntre Jijiga și Harar, și apropiindu-se vertiginos de aceste centre ale grosului oștirii abisiniene, cari păzesc linia ferată dintre capitală și dintre portul francez Jibuti. Pe frontul ritean, dela granița dintre Eritreea și Somalia franceză, armata italiană s'a scoborit mult în jos cătră Harar, după ce o lungă treagă fusese ținută în loc; înaintările i se datoresc în primul rând supunerii la Italia a conducătorilor de triburi din provincia Ausa. Pe frontul nordic trupele italiene s'au scoborit în jos, după cucerirea orașului Makale, până aproape de Solbi și Ankalo. Dacă înaintările vor continua cu repeziciunea până aci, ruperea frontului pe linia Harar—Diridava nu va întârzia multă vreme. Se semnalează din centrul militar de Harar unele turburări musulmane și unele manifestații italiene cari pot să fie începutul unor defecțiuni hotărâtoare.

Măine, 18 Nov., se 'ncepe aplicarea sancțiunilor în contra Italiei. Mussolini a trimis Marți tuturor statelor care aderat la sancțiuni o notă foarte energică, anunțând că Italia va răspunde cu contrasancțiuni, în primul rând polițice, cari vor uimi lumea 'ntreagă. S'a dedus de-acum se pregătește la Roma o alianță anti-franceză și anti-ingleză, și ca urmare Franța și Anglia au început imediat tratative cu Germania. A apărut la Paris un emisar al veselui lui Ribbentrop, autorul pactului naval germano-englez, așteptat să sosească și Ribbentrop însuși cu mandat de Hitler.

Anglia a dat Italiei să înțeleagă că nu se sînchisește amenințarea din nota italiană, și că sancțiunile se vor aplica de mâine înainte cu orice preț. Sunt însă semne că Anglia va putea rămânea intransigentă. Fiindcă s'au început în Egipt mari manifestații, cu încăierări de stradă, în contra stăpânului englez și a guvernului impus de ea. Studenții și o seamă de organizații egiptene au declarat greva, iar întrunirile partidului naționalist se țin lanț, urmate de încăierări sângeroase cu poliția. La Cairo s'a dat un mare asalt cu pietre asupra colonatului englez.

În Anglia, de altminteri, s'au terminat alegerile parlamentare, așa că guvernul, ieșit biruilor din ele, se va putea de iarăși nestigherit chestiunii italo-abisiniene.

In extremul orient sunt iarăși stări tulburi. Se repetă mereu acte de dușmănie între chinezi și japonezi, încurajate dupăcum se spune la Tokio — de un tratat secret ce s'a 'ncheiat între China și Rusia sovietică.

Marile frământări dela asociația foștilor luptători din Ungaria

La asociația maghiară a foștilor combatanți, politicizată de un an încoace cu totul și trecută astă primăvară oficial în tabăra partidului lui Gömbös, pe prețul câtorva mandate deputățești, se petrec de-o vreme 'ncoace frământări cari pot să rezerve surprize interesante.

Încă de astă primăvară, fiindcă unii dintre conducători au rămas fără ciolan, s'au început critici publice în contra pactizării cu guvernul, și se știe că unele organizații de foști luptători, din capitală și din încă câteva orașe, au cerut prin adunări denunțarea pactului, și au vestejit pe cei ce l-au încheiat, fiindcă nu au consultat organizațiile.

Frecăturile s'au întezit din ce în ce, iar acum câteva săptămâni șapte ieși din comitetul Asociației au declarat pe ceilalți din comitet ilegal, și au reușit să ia cu ei câteva organizații din capitală. Deși în gazete nu s'arată pricina acestei răsmelețe, e lesne de ghi-

cit. Fiindcă odată cu izbucnirea ei, ministerul de interne a dat un comunicat prin care recunoștea că Asociația — în vederea întrunirii oficiale a fascismului — ca o porație a foștilor luptători.

Lupta se continuă acum cu pamflete. La care Asociația, adăugând că gömböșiști, au răspuns cu ziarele din 15 Nov. că vor da judecată pe oricine îi va critica de-aci înainte

Altă fală a justiției maghiare

„Pesti Hirlap“ din 6 crt. anunță că a fost arestat la Viena un fost judecător maghiar de tribunal, dr. Ștefan Nagy, care fugise din Ungaria cu pașaportul ungar, fiindcă era urmărit pentru o serie de excrocherii. Arestatului i s'a pus o serie de puse puscărie pt. nu ni se spune potlogării, apoi ieșit din închisoare, s'a apucat de alte fapte necinstite, și a deschis mai urmă un birou de plasări, luând cațiune dela cei cărora le spune că le caută slujbe, și delapandându-li-o.